

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 4/2019

Aika: tiistai 19.11.2019 klo 13-15.30

Paikka: Oikeusministeriö/kh Julkisuus (Eteläesplanadi 10, Helsinki)

Osallistujat:
(varajäsen suluissa)

- (x) Kristiina Kumpula, Suomen Punainen Risti (pj.)
- (-) Mikko Salonen, Suomen Olympiakomitea ry (varapj.)
- (-) Riina-Riikka Heikka, ulkoministeriö
- (-) (Ville Cantell, ulkoministeriö)
- (-) Johanna Suurpää, oikeusministeriö
- (x) (Markus Tervonen, oikeusministeriö)
- (x) Paavo-Petri Ahonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- (-) (Henni Axelin, opetus- ja kulttuuriministeriö)
- (-) Harri Martikainen, sisäministeriö
- (-) (Leena Seitovirta, sisäministeriö)
- (-) Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö
- (-) (Kirsi-Maria Mämlund, sosiaali- ja terveysministeriö)
- (x) Päivi Järvinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- (-) (Antti Joensuu, työ- ja elinkeinoministeriö)
- (x) Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
- (-) (Johanna Nurmi, valtiovarainministeriö)
- (-) Riitta Rönn, ympäristöministeriö
- (x) (Pekka Harju-Autti, ympäristöministeriö)
- (-) Eero Ylinen, Suomen Kuntaliitto ry
- (x) (Päivi Kurikka, Suomen Kuntaliitto ry)
- (-) Tapio Litmanen, Jyväskylän yliopisto
- (-) (Arttu Saarinen, Turun yliopisto)
- (-) Joonas Mikkilä, Suomen Yrittäjät ry
- (-) (Jenni Rajahalme, Suomen Nuorkauppakamarit ry)
- (-) Ilmari Nalbantoglu, Suomen Olympiakomitea ry
- (x) (Kaisa Leikola, Suomen Partiolaiset ry)
- (x) Anna Munsterhjelm, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- (-) (Liisa Partio, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry)
- (x) Sari Aalto-Matturi, Suomen Mielenterveysseura ry
- (x) (Vappu Taipale, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry)
- (x) Mari Pennanen, Svenska Studieförbundet r.f.
- (-) (Riitta Vanhatalo, Suomen Kotiseutuliitto ry)
- (-) Marianne Heikkilä, Marttaliitto ry
- (-) (Tauno Linkoranta, Suomen Kylät ry)
- (-) Milla Pyykkönen, Naisasialiitto Unioni ry
- (-) (Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)
- (x) Dora Puhakka, Moniheli ry
- (-) (Pekka Aikio, SámiSoster ry)
- (x) Elina Varjonen, Kansalaisareena ry
- (x) (Sakari Möttönen, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry)

Sihteeristö: Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö (pääsihteeri)
Liisa Männistö, oikeusministeriö
Laura Saarinen, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat: valtiosihteeri Malin Brännkärr, oikeusministeriö
konsortiohankkeen johtaja Julia Jousilahti, Demos Helsinki
hankejohtaja Tuula Lybeck, valtiovarainministeriö
projektipäällikkö Jaana Walldén, valtiovarainministeriö

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.06. Todettiin läsnäolijat ja kokouksen päätösvaltaisuus.

2. Muutokset kokoonpanossa:

Todettiin neuvottelukunnan jäsenmuutokset:

- jäseneksi Leo Straniuksen tilalle toiminnanjohtaja Elina Varjonen (Kansalaisareena ry)
- jäseneksi Pirkko Haikkalan tilalle pääsihteeri Marianne Heikkilä (Marttaliitto ry)
- varajäseneksi Jyrki Lohen tilalle pääsihteeri Tomi Timperi (Miesjärjestöjen keskusliitto ry)

3. Esityslistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3)

Hyväksyttiin esityslista ja edellisen kokouksen pöytäkirja muutoksitta.

4. Tervetuloa oikeusministeriöön

Hallitusohjelma ja sen eräitä sen toimeenpanoon liittyviä näkökulmia oikeusministeriössä valtiosihteeri Malin Brännkärr

Valtiosihteeri Malin Brännkärr toivotti KANEn lämpimästi tervetulleeksi oikeusministeriöön. Brännkärr kertoi lyhyesti oikeusministeriön tavoitteista. Oikeusministeriön keskeisin tehtävä on huolehtia oikeusvaltion toimivuudesta sekä edellytyksistä demokratian ja perusoikeuksien toteutumiselle. Hän myös totesi, että toimivan demokratian kannalta on tärkeää, että järjestö- ja kansalaistoiminta on jatkossakin autonomista ja elinvoimaista. Brännkärrin mukaan Suomen on myös jatkossa toimittava vahvemmin ihmisoikeuksien saralla.

Brännkärrin mukaan KANE on tärkeä foorumi hallinnon, kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuksen välillä ja samalla hän kiitti kaikkia läsnäolijoita osallistumisesta neuvottelukunnan toimintaan. Hän totesi hallitusohjelman olevan hyvin

kansalaisyhteiskuntamyönteinen ja lisäksi hänen mukaansa hallitusohjelman mukaisesti huomiota tulee kiinnittää heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien turvaamiseen. Brännkärr kävi läpi hallitusohjelman hankkeita, jotka liittyvät oikeusministeriön sekä KANEn tavoitteisiin. Hän myös toivoo, että KANEn kanssa jatketaan hyvää keskustelua ja yhteistyötä.

Keskustelussa nostettiin esille, että KANEn tavoitteina on kansalaisyhteiskunnan ottaminen huomioon alusta alkaen laajojen prosessien ja hankkeiden valmistelussa. Brännkärr totesi, että oikeusministeriön tavoitteena on osallistaa eri ryhmiä, ja samalla hän totesi KANEn olevan tässä tärkeä foorumi. Keskusteltiin erityisesti nuorten osallistumisesta ja pohdittiin, voitaisiinko kansallisen demokratiaohjelman 2025 yhteyteen sisällyttää esimerkiksi nuorten foorumi. Todettiin, että nuorten paneelin perustamista on suunniteltu. Lisäksi keskusteltiin valtionavustusjärjestelmän yhtenäistämisestä, ja ehdotettiin sen kiinnittämistä kansalliseen demokratiaohjelmaan 2025, jolloin oikeusministeriö olisi yksi sen omistajista. Nostettiin esille myös keskustelu Veikkauksesta ja sen tuottojen vähenemisen vaikutuksista, mm. kustannusten siirrosta.

5. VN-TEAS: Kansalaisyhteiskunnan tila jälkiteollisessa yhteiskunnassa – väliaikatietoja
Konsortiohankkeen vastuullinen johtaja Julia Jousilahti, Demos Helsinki

Julia Jousilahti esitteli VN-TEAS Kansalaisyhteiskunnan tila jälkiteollisessa yhteiskunnassa – hanketta. Hankkeen tavoitteina on selvittää, miten toimintaympäristön muutos on vaikuttanut kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin sekä kehittää suosituksia, toimintaehdotuksia ja malleja elinvoimaisen ja autonomisen kansalaisyhteiskunnan edistämiseksi. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa eri toimijoiden toimijuutta ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan tulevaisuuden kehittämisessä. Hankkeen väliraportin ovat laatineet Petri Ruuskanen Jyväskylän yliopistosta ja Maija Faenhle Suomen ympäristökeskuksesta.

Jousilahti kertoi kansalaisyhteiskunnan määrittelystä ja esitteli kansalaisyhteiskunnan eri kehitystrendejä. Järjestöjen toiminta on ammattimaistunut ja ne joutuvat yhä useammin toimimaan markkinalogiikan mukaisesti. Lisäksi nykyään on tyypillistä, että järjestöjen toiminta on kytketty tiukasti julkisen sektorin strategiaan tavoitteisiin rahoituksen kautta. Jousilahden mukaan edellä mainittujen kehityskulkujen vaarana on, että jäsenyyteen ja jäsenedemokratiaan perustuva kansalaisyhteiskunnan toiminta heikentyy. Lopuksi Jousilahti kertoi, että hankkeen yhteydessä on tarkoitus järjestää yhteiskehittämistyöpajoja järjestöjen ja neljän sektorin toimijoiden kanssa.

Keskusteltiin, että järjestökentällä on ymmärretty, kenelle ollaan raportointivelvollisia. Todettiin, että järjestötoiminnassa on vahvistunut asiakasnäkökulma eli järjestöiltä odotetaan pikemminkin saatavan palveluita sen sijaan että itse osallistuttaisiin järjestöjen toimintaan. Todettiin myös, että järjestöt eivät ole keskenään homogeenisiä, mikä pitäisi huomioida VN-TEAS-hankkeen toteuttamisessa. Katsottiin, että olisi myös hyvä selvittää, miten autonomian tunne näyttäytyy muissa kuin sote-järjestöissä. Lisäksi olisi kiinnostavaa kuulla toimijoiden kokemuksia suurten kaupunkien ulkopuolella, missä järjestötoiminta on vähemmän ammattimaista ja missä julkinen rahoitus ei ole yhtä suurta. Jousilahti kertoi, ettei

väliraporttia ole tarkoitus sellaisenaan julkistaa, mutta sitä käsittelevä blogikirjoitus julkaistaan lähiaikoina.

6. Katsaus Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020-luvulla –hankkeeseen

Lainsäädäntöneuvos Markus Tervonen, oikeusministeriö

Markus Tervonen esitteli Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020-luvulla –hanketta. Oikeusministeriössä asetettiin hankkeelle työ- ja seurantaryhmä viime keväänä. Tänä vuonna hankkeessa on keskitytty hyvän kokonaiskuvan saamiseen järjestökentän tarpeista. Tervonen kertoi, että hankkeen puitteissa on järjestetty avoimia verkkokeskusteluja ja muita tapahtumia. Vuodelle 2020 on laadittu työ- ja lainvalmistelusuunnitelma.

Tervosen mukaan työryhmä selvittää muun muassa rekisteröimättömän yhdistyksen mahdollisuutta saada oikeustoimikelpoisuus. Tervosen mukaan tarvitaan jokin vaihtoehtoinen toimintamuoto esim. Facebook-ryhmien ja rekisteröityjen yhdistysten väliltä. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, voisiko pienimuotoisen yhdistystoiminnan kirjanpitoa tulevaisuudessa tehdä tiliteperusteisesti tai muistiinpanoihin perustuvalla kirjanpidolla. Muita selvitettäviä asioita ovat yhdistyslakiin liittyvät muutostarpeet, kuten yhdistysten sulautumiseen ja purkautumiseen liittyvät muutostarpeet. Muina kehityskohteina on nostettu esiin mm. yhdistysrekisterin kehittämiseen liittyviä esityksiä.

Keskusteltiin kansainvälisten yhdistysten ja verkostojen tilanteesta. Tervosen mukaan hankkeen aikana on noussut esille tarve, että yhdistysrekisteristä olisi saatavilla palveluja (esim. mallivaihtoehtoja yhdistyksen säännöiksi) eri kieliversioina. Suomen yhdistyslaki on poikkeuksellinen pohjoismaisessa kontekstissa. Lisäksi Tervonen totesi, että pienimuotoisen toiminnan helpottamisella pyritään saamaan eritaustasta väkeä yhteiseen toimintaan mukaan.

7. VADIGI-hankkeen eteneminen ja avustusjärjestelmien kehittäminen –jaoston asettaminen

Hankejohtaja Tuula Lybeck, valtiovarainministeriö

Projektipäällikkö Jaana Walldén, valtiovarainministeriö

Yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö

Jaana Walldén esitteli VADIGI-hanketta. Hänen mukaansa hankkeen kolme tärkeintä perusasiaa ovat tehokkuus, läpinäkyvyys ja vaikuttavuus. Walldén totesi, että hankkeen tarkoituksena on selvittää, mitä se yhteinen toiminta on, jota rahoitetaan yhteisillä varoilla. Järjestöjen autonomiseen asemaan ei ole tulossa muutoksia. Walldén kertoi, että hankkeen internet-sivusto julkaistaan vuoden loppuun mennessä. Hankkeessa tärkeässä osassa on valtionavustuksiin liittyvien käsitteiden määrittely, koska eri toimijoilla on pitkään ollut niistä eri tulkintoja. Walldénin mukaan käsitteiden yhdenmukaistaminen tuo myös turvaa avustuksen hakijoille. Tällä hetkellä selvitetään järjestelmän käyttöönoton ensimmäisiä toimintoja, ja lisäksi pohditaan, mitkä toimijat haluaisivat lähteä testaamaan uutta järjestelmää. Lopuksi Walldén kertoi juuri asetetusta järjestöjen valtionavustuskäytänteiden kehittämisjaostosta, jossa puheenjohtajana toimii oikeusministeriö ja jäseninä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja valtiovarainministeriö sekä sihteeri VADIGI-hankkeesta.

Jaoston puheenjohtaja Niklas Wilhelmsson kertoi tarkemmin sen tavoitteista ja tehtävistä. Jaoston toimikausi kestää 31.5.2021 saakka, ja se raportoi hankkeen ohjausryhmälle. Jaoston tehtävänä on selvittää mitä valtionavustuskäytäntöjä rahapeliuotoista myönnettäville avustuksille on eri sektoreilla, ja miten niitä voitaisiin soveltuvin osin yhdenmukaistaa. Uudistustyön lähtökohtana on kansalaisjärjestöjen autonomian kunnioittaminen ja byrokratian keventäminen, pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden turvaaminen sekä järjestöjen yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen. Wilhelmssonin mukaan tarkoituksena on järjestää alkuvuonna 2020 tilaisuus, jossa keskustellaan työmenetelmistä ja keskeisistä kysymyksistä. Jaoston tavoitteena ensimmäisessä vaiheessa on myös selvittää, keiden kaikkien tahojen tulisi ainakin olla mukana laajemmassa prosessissa.

Keskusteltiin järjestöjen roolista jaostossa. Todettiin, että jaostossa kuullaan ja selvitetään, miten ja mitä kautta järjestöt voisivat olla prosessissa mukana. Neuvottelukunnan järjestöjäsenet korostivat, että järjestöjen olisi tärkeää olla mukana valmistelussa ja jaoston toiminnassa. Lisäksi huomautettiin, että hallitusohjelman kirjaus avustusjärjestelmien kehittämisestä koskee suoraan STEAa, mutta VADIGI-hanke on myös osa kirjauksen kokonaisuutta.

8. Kansallinen demokratiaohjelma 2025

Yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö

Niklas Wilhelmsson kertoi kansallinen demokratiaohjelma 2025:stä. Ohjelman yltätavoitteina on, että osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti, että demokratia ja osallisuus tuodaan toimintatavaksi julkishallinnon toiminnan keskiöön, ja että pitkäaikaiselle ja johdonmukaiselle demokratian kehittämiselle luodaan puitteet. Wilhelmssonin mukaan KANella on tärkeä rooli erityisesti tavoitteessa tuoda demokratia ja osallisuus toimintavaksi julkishallinnon toiminnan keskiöön. Lisäksi Wilhelmsson totesi, että toiveena on päästä mahdollisimman nopeasti toimintaan kiinni. Ohjelma on esitelty oikeusvaltion kehittämisen ja sisäisen turvallisuuden – ministerityöryhmälle lokakuussa.

Wilhelmsson kävi läpi yksikohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä. Hänen mukaansa tavoitteena on, että ohjelma elää koko hallituskauden ajan ja hallituskauden lopussa tehdään periaatepäätös, joka ohjaa seuraavaa hallitusta. Tarkoitus on perustaa tutkija- ja nuorisopaneelit kommentoimaan ja seuraamaan ohjelmaa. Lisäksi tarkoitus on, että KANE ja Etnisten suhteiden neuvottelukunta Etno seuraavat ohjelman toteutusta.

Keskustelussa todettiin, että ohjelman nopea eteneminen on toivottavaa. Keskusteltiin myös paikallistason osallisuuden kehittämisestä kansallisen demokratiaohjelman puitteissa. Todettiin, että erityisesti uudet osallistumisen muodot ja uusi julkisen hallinnon strategia ovat kuntien näkökulmasta esillä.

9. KANen uudet jäsenyydet ajankohtaisissa hankkeissa ja prosesseissa:

Todettiin KANEn uudet jäsenyydet ajankohtaisissa hankkeissa. Avoimen hallinnon IV toimintaohjelmaan KANesta Sari Aalto-Matturi, Avoimuusrekisteriin sekä Sisäisen turvallisuuden yhteistyöryhmään Anna Munsterhjelm.

10. Muut asiat

Annettiin tiedoksi sisäisen turvallisuuden ilmiöidenkartoitustyö sekä seuraavat tilaisuudet:
KANen keskustelutilaisuus: sujuva hallinto – elävä kansalaistoiminta 27.11.2019
KANen koulutus: Rahoitus, toimintaedellytykset ja järjestöjen autonomia – missä mennään? 29.11.2019

Puheenjohtaja Kumpula kertoi, että KANE on ministeriökierroksellaan tavannut sisäministeri Maria Ohisalon erityisavustaja Samin Kermanin sekä valtiovarainministerin valtiosihteeri Maria Kaisa Aulan.

11. Seuraavat kokoukset

26.3.2020 klo 13-15
8.6.2020 klo 13-15
3.9.2020 klo 13-15
25.11.2020 klo 13-15

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.36.